

ÖVF's nostalgihörna *tripp 5*

Saxat ur Norrtelje Tidning, Roslagens Tidning 1978-09-13
Artikelserie II ” Hemort: Åkersberga ”

” Fin-fint tillfälle att få ett bra, billigt hem. Res till Österskär invid Trälhavet å Östersjökusten. Trevliga villor och soliga tomter. Endast 15 kronor i månaden”. Så annonserade fastighetsmäklarna år 1919. De har lärt sig ett annat språk, eller andra siffror sedan dess.

Idag är utbudet av tomter närmast obefintligt och den lilla nyproduktion, som trots allt finns bjuder man ut för 850.000 kronor per hus. Så tillvida är Österskär ett Roslagens eget ”Djursholm”. Det finns andra likheter också. Båda de här statusladdade orterna ligger t.ex. vid samma järnväg, Roslagsbanan, som nådde Österskär redan 1906. Då fanns det 10 hus i hela Österskär, men inget SL, som nu vill lägga ner järnvägen trots att Österskär fått nästan 3.500 invånare.

ÖSTERSKÄR- Drömmen för dem som har pengar

Tittar man vidare i fastighetsannonserna från sekelskiftet så visar det sig att restiden Stockholm – Österskär var exakt densamma då som nu. Det betyder att Österskärsborna, som till övervägande delen är pendlare, tillsammans offrar 1.100 timmar om dagen på resor till och från arbetet.

Då vill det till en hel del andra värden för att man ska välja boplats i Österskär.

*** ÖVÄRLD FÖR SIG**

Närheten till vatten är viktigt, för så gott som alla har båt, eller också kommer man i kontakt med andras. Det är i Österskär som alla Åkersberga-bors båtar ligger och det är där man badar vid något av de tre havsbaden. Båtar och badare har skapat en hel del bekymmer, för i det tomttäta Österskär finns få parkeringsplatser och bara en enda strandbit kvar att lägga ut en brygga på.

Österskär är ju inget skär. Det är en halvö, som sticker ut från Åkersberga mellan Tunaviken och Sättrafjärden. I tidernas begynnelse var halvön inte heller halvö, utan en liten övärld för sig vid vikingarnas farled från Trälhavet via Åkersberga och Brottbys upp mot Uppsala.

*** ÅNGBÅTAR**

Ångbåtstrafiken på leden Stockholm-Österskär-Brottbys upphörde för övrigt så sent som 1928. Den drevs i Waxholmsbolagets regi. Idag har man helt slutat trafikera Österskär trots att det blivit Vaxholms kommun där också hemmahamnen finns.

Österskär är alltså inget skär och vad ligger egentligen öster om? Namnet kom till vid en pristävling i början av seklet. Tidigare hette halvön Tunanäs eller Biskopsudden. Soldattorpet Tunanäs finns kvar vid Strandvägen. Där bodde tidigare skådespelaren Jarl Kulle.

Österskär har attraktionskraft på scenens folk. Där bodde till helt nyligen Stig Järrel och nu Bosse Parnevik.

Båda i och vid Tuna Säteri, som omnämns i skrifter från 1200-talet. Det är från det nyrestaurerade Tuna, som alla tomter i Österskär styckats.

*** UTBYGGT REDAN 1920**

1904 fick säteriet sin första granne. En sommarvilla. I övrigt fanns det bara beteshagar, åkrar och sankmark. Men husen växte både upp och i storlek. Gamla sommarhus blev pensionat och kursgårdar. Ett blev först Katharinastiftelsen och är numera Nordiskt musikkonservatorium bebott och drivet av konsertpianisten Inger Wickström och hennes man violinisten David Bartov. Hos dem kan man gå på konsert varje vecka.

Redan 1920 bekymrade sig villaägareföreningen över Österskärs utveckling. Man ansåg att ”skäret” var fullt utbyggt. De skulle se det idag. Nuvarande villaägareförening har exakt samma bekymmer, men också en del att säga till om.

*** SJÄLVBESTÄMMANDE**

Självbestämmandet har säkert varit en av de stora fördelarna med att bosätta sig ute på halvön. Österskärsborna har i mycket format sitt eget samhälle.

De var de som byggde järnvägen från Åkersberga. De bildade sitt eget brandförsvar och skapade hela det slingrande vägnätet. Och byggde sin egen ångbåtsbrygga, idag äger de strandtomter och bryggor. Invånarna ordnade egna vattenledningar och elektrifierade hela området redan 1919.

Kommunalrådet Stefan Cronberg vill införa byggförbud i området under 2 år för att utarbeta en ny plan.

*** SYRET SLUT**

Det finns alltså inte så mycket kvar att ta av. Men enligt villaägareföreningen skall det räcka till en ny motionsslinga, en skateboardbana, en ny båtbygga och något grönområde.

*****

Ovanstående text är nedskrivnen helt i enlighet med originalet som sammanställt av:

Björn Anderö

Christer Ottosson

Kristina Persson

Chefredaktören på Norrtelje Tidning , Elizabeth Åhman Petersen, har givit ÖVF rättigheten att publicera texten i vårt Vårbrev.

Tom Rissel